

REMTIDUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 14 (119)

1994 m. liepa

TESTIPRINA DAINA SUNKUMUOSE

Iškilioji šventė- Valstybės Diena- sutapo su Pasaulio lietuvių dainų švente. Kaip sutikome ir praleidome šias dienas?

Ceslovas Kuliešius, Vilniaus darbininkų sąjungos pirmmininkas (liepos 6-oji, palapinių miestelis prie Seimo):

Dabartinis minimalus gyvenimo lygis (MGL) neteisiningas. Jo neužtenka pragyvenimui. Tai bado racionas- duona ir vanduo. Jau pačiame Demokratinės darbo partijos pavadinime slypi nesusipratimas. Darbo partija nieko bendro su darbininkais neturi. Jos nariai stojo į partiją ne dirbtį, o tik dalytis tai, kas darbininkų iždirbta. Mes neneigame nei tautinių, nei valstybinių

Seimo nariai: R.Hofertienė, P.Jakučionis, K.Uoka, A.Endriukaitis. Remiarne protestuojančius prie Seimo darbininkus. Buvo užėjės ir DDP atstovas, Seimo narys M.Višakavičius. Jis reikalavo mūsų kaltinimus pagrįsti konkretais duomenimis. Tai padaré viena vilnietė. Buvo ir užsieniečių. Aplanké iš JAV atvykę Tamošaičiai, mūsų akcija labai domėjosi Povilas Baltis. Apgailestaujame, kad budēdami negalésime kartu su visais pasidžiaugti Valstybės Dienos ir Dainų švente. Pareiga verčia likti čia.

Prof. Vytautas Landsbergis, Seimo Opozicijos lyderis (liepos 7-oji, Kauno Karo muziejaus sodelis):

Lietuvos vaikai ir dainos bičiuliai! Pradėjome džiaugsmo ir susitelkimo dieną nepaprastoje vietoje, tokioje svarbioje mūsų išsilaisvinimo istorijoje. Čia prieš trejetą su puse metų vasario 16-ąją buvo daugybė žmonių. Lietuvos laisvės Seimas iškilmingai prisiekė eiti laisvės keliu už Lietuvos nepriklausomybę. Ar daugiau mūsų dabar, negu buvo tada? Tegul kiekvienas pasako, ar jo širdis sustiprėjo, ar nusilpo? Tegul daina sutvirtina mūsų širdis, parodo mūsų vienijimosi galią. Tegul dainos sparnai mus pakelia ir primeina, kad ir prieš šimtą metų pa-

grindinė lietuvių politinė partija buvo lietuviški chorai. Testiprina daina mus sunkumuose ir teikvepią pasitikėjimą vienų kiltais.

Vytautas Opolskis, Australijos raijono lietuvių komiteto narys kultūriniams reikalamams (liepos 7-oji, Kauno Dainų slėnis):

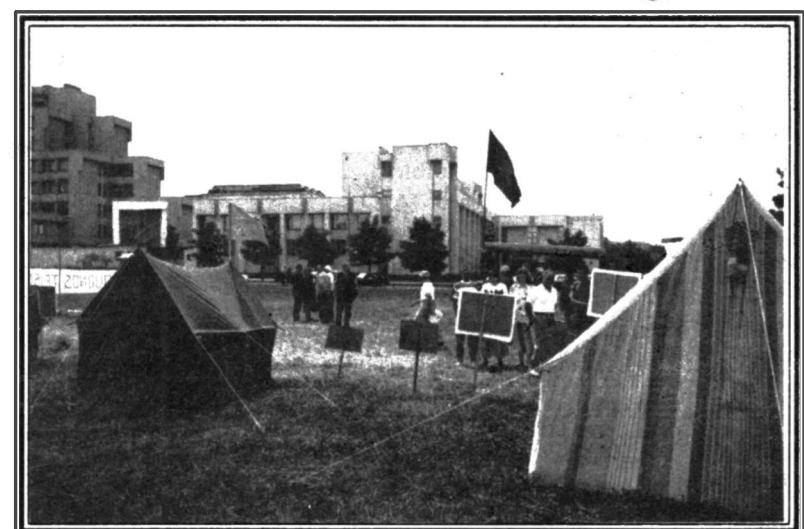
Seniai svajojau pamatyti tėvynę. Jaunas ją palikau ir puoselėjau jos vaizdą. Australijoje užaugo jau trečia lietuvių karta. Čia atvyko jaunimo grupė iš Melburno "Gintaras". Jie ne visi gerai kalba lietuviškai, tačiau širdyje- visi lietuvių. Australijoje kultūrinis gyvenimas verda. Išmokti lietuviškų šokių gali visi, kas netingi.

Lionginas Abartus, Šventės dirigentas (liepos 7-oji, Kauno Dainų slėnis):

Muziko kelią pradėjau Antazavės ir Avilių medinėse bažnytėlėse. Mano tėvelis tuomet buvo Vorkutos politinis kalnys. Baigęs mokslus, tikėjau, kad ateis metas, kai uždainuosime laisvoje Lietuvoje, patys pasirinkdami ką dainuoti. Štai jau antroji šventė nepriklausomoje Lietuvoje. 1990m. kentėme blokadą, bet jau dainavome savo brangiastas dainas- "Lietuva brang!", "Kurbėga Šešupe". Šiandien nepaprastai džiaugiuosi- sulaukiau brolio... Linkiu visada mylēti vienas kitą ir viltis, kad skaudūs praeitis niekada nepasikartos.

Mykolas Abartus, lietuvių išeivijos šaulių vadasis, Šaulių sąjungos garbės vadasis Lietuvoje (liepos 7-oji, Kauno Dainų slėnis):

Širdis džiaugiasi, kad galiu dalyvauti šioje šventėje. Lankausi šaulių daliniuose. Sekmadienį buvome nuvykę

Į Zarasus. Ten paminėjome Šaulių sąjungos įkūrimo 75-ąsias metines ir 5-ąsias atkūrimo metines. Kadaisė mokėtaus Suvalkų Kalvarijos ir Marijampolės gimnazijose, o 1944m. įstoja į gen. P.Plechavičiaus Vietinė rinktinę. Gegužės mėn. mus suėmė ir išvežė į Vokietiją. Gimnaziją baigiau Vokietijoje, o 1949m. atsidiuriau JAV. Šiomet balandžio 16-17d. vyko išeivijos šaulių suvažiavimas Čikagoje. Vėl buvau išrinktas šios sąjungos vadu trejų metų kadencijai.

(Tėsinys kitame numeryje)

Edmundas SIMANAITIS

E.Simanaičio nuotraukos

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU
Parengė Edmundas SIMANAITIS

Glaustai apie svarbiausių įvykius

■ Prof. V.Landsbergis birželio 29d. pareiškime teigia, kad Rusijos vyriausybės paskleista žinia apie tariamą Rusijos nenorą dalyvauti Būtingės terminalo statyboje bei siekiama skatinti, kad "LUKoilas" ir "Gazpromas" įsigytų nuosavybę Lietuvos įmonėse "Nafta", "Azotas" ir Lietuvos dujose, yra panašū į manevrą, siekiantį nukreipti viešąjį nuomonę ir paskatinti Lietuvos Vyriausybę "žengti tokios privatizacijos keliu dar iki referendumo". ■ Opozicijos spaudos atstovė R.Rastauskienė paskelbė, kad "Vyriausybės vadovas pastaruoju metu nuolat kartoja melagingą informaciją, esą 1991m. realiosios gyventojų pajamų nusmuko 56 proc., o nuo 1993m. ūkis stabilizavosi". Oficiali statistika ir net "Tiesa" (žr. 1993m. liepos 29d. numerį) liudija atvirščią dalyką- "realiosios pajamų ne mažėjo, o ženkliai didėjo ir gruodžio mėnesi Jos 56 proc. viršijo 1990m. pabaigos lygį". Melas perkeltamas į valstybės politiką.

(nukelta į 2 pusl.)

tarybos narė, šimtininkė (liepos 6-oji, KGB pastatas Gedimino gatvėje Vilniuje):

Išvežė mane, 11 metų mergaitę, į Krasnojarsko kraštą. Grįžau į Tėvynę 1957m. Mūsų kiaipédiečių, čia yra dešimt Budime. Nenorime člon įleisti ir G.Ilgūno. Seimo narys A.Endriukaitis pasakė: "Jei įsileidžiate G.Ilgūnai, tai turėsite įleisti ir V.Skuodą. Pas mus kasdien užėina

1994m. liepa

TREMINTINYS

2

Gerbiajme į ponai.

dėkoju už laiką, kuriame rūpinatės tautos prestižu ir mano bei Lietuvos ambasados Vašingtone veikla. Labai gerai, kad jus sujaudino "The Plain Dealer" komponento T.Brazaitis straipsnis. Toks buvo mano ir jo tikslas - sujaudinti ir skaitytojus, ir JAV politikus. Suprantu, jog skaitėtė tik straipsnio komentarą, o ne ją patį, todėl siunčiu straipsnio originalą, kad geriau pažymėtė JAV spaudos nuotaikas Lietuvos klausimui. Gal būtų neblogai jį išspausdinti drauge su šiuo mano atsakymu.

Be abejų, sunku susidaryti išsamų vaizdą apie jį tik iš "Pasaulio lietuvio" komentaro. Juolab kad kiekvienas straipsnis turi tam tikrą istorinį foną, apie kurį vėliau.

Tai yra žurnalisto straipsnis, o ne mano interviu jam. Sausio 24d. T.Brazaitis deja, jau nekalbantis lietuviškai, lankėsi ambasadoje su JAV lietuvių visuomenininkė Gražina Kudukis (Kudukienė). Jie atvyko į pasimatymą su svarbiais JAV politikais, ir pagrindinis svečių pokalbio tikslas buvo sužinoti, iš ką jie, kaip JAV piliečiai, turi ypač atkreipti dėmesį Amerikos politikams Baltijos valstybių likimo klausimais. Tad kalbėjomės draugliškai ir laisvai, o aš galėjau akcentuoti, jog dabar mums svarbiausias yra Lietuvos saugumo klausimas, nes, pasiekus pergalę Rusijos rinkimuose Žirinovskio ir komunistų partijoms, mums žūtbūtinai reikia aiškesnės JAV pozicijos dėl Baltijos valstybių saugumo. Savo sausio 30d. išspausdintame straipsnyje T.Brazaitis laisvai panaudojo tai, kas jam mūsų pokalbyje

įstrigo, kad parodytu skaitytojams, jog galima karinė okupacija yra dar ne viškas - yra ir kitokių būdų spausti Baltijos valstybes. Beje, šio teksto p.T.Brazaitis su manimi nederino.

Aš jam nepasakiau nieko naujo - juk jau keleri metai diskutuoja įdėl naftos terminalo būtinumo, dėl energetinės neprieklausomybės vien tik nuo Rytų bene "Lietuvos alidas" dažniausiai rašo apie galimas grėsmes valstybei būtent dėl šių priežasčių. Panašius akcentus deda ir mūsų politikai, atvykę kalbėti į JAV, tarp jų ir dauguma opozicijos atstovų. Juk kiekvienam aišku, kad be alternatyvių energijos šaltinių, užsukus čiaupus iš Rytų, gresia politinis poveikis. Tauta be energijos šaltinių miške neišgyvens.

Tokio rafinuoto ekonominiu spaudimo pavyzdžius sakiau ir JAV politikams - šiuolaikiniame pasaulyje mažai tikėtina atvira agresija. Kas jau kas, o Lietuva tai puikiai žino, jau patyrusi ant savo kailio ekonominę blokadą.

Priminu Jums, jog sausio mėnesį mūsų ambasada ypač daug veikė Lietuvos saugumo garantijų klausimais - nebuvu savaitės, kad nekalbėčiau "Partnerystės vardinės taikos" ar galimybų įsitraukti į NATO struktūras klausimais Valstybės departamento, Senate, Kongrese, Valstybės Saugumo Taryboje. JAV tuo metu orientavo savo užsienio politikos kursą į dvikalnius santykius su Rusija, per daug nekreipdamas dėmesio į "artimojo užsie-

nio" realizavimo politiką iš Maskvos pusės. Mano pasvarstymai ne įžeidinėjo tautą, o nurodė į pavojujus tautai ir valstybei. Tai buvo taktiniai žingsniai. Be to, turime jausti skirtumą pasakymuose "greičiausiai balsuotu už prisiungimą prie NVS" ir "balsuotu" arba "balsuos". Kad balsuos - net pranašas negali sakyti, juo labiau aš, kadangi netikiu tuo ir darysiu višką, kas nuo manęs priklauso, kad tokio dalyko net svarstyti niekam nešautų į galvą.

Viena iš svarbiausių Lietuvos ambasados Vašingtone politinio darbo krypčių, atsižvelgiant į mūrus ypač svarbios ir palankios valstybės - JAV - pasaulinę reikšmę, yra darbas ieškant Lietuvos saugumo garantijų, kasdien primenant Lietuvą ir Lietuvos valstybės interesus JAV politikams ir vyriausybei. Tą darbą ji atlieka ir, būkite ramūs, atliks ir šiandien, ir rytoj ir visados. Asmeniškai pats ši barą laikau savo veiklos prioritetu.

Minėtų atvejų taktika, beje, pasiteisino. 1994m. kovo 11d. (kokis puikus sutapimas) buvau pakviestas į Vidurio Europos valstybių ambasadoriams skirtus pietus JAV valstybės departamente. Juos surengėdu pagrindiniai JAV politikos Europoje formuotojai - Strobe Talbott ir Peter Tarnoff. Savo įžanginėje kalboje P.Tarnoff pažadėjo mūrus, jog nuo šiol JAV nebesiorientuos vien į JAV-Rusijos santykius ir stabdyti Jos besireiškiančias imperialistines politines tendencijas ir skirs ypatingą

dėmesį Rusijos kaimyninių šalių saugumo klausimams. Priėmimė nebuvo nė vienos NVS šalies atstovo. Lietuvos, Latvijos, Estijos ambasadoriai pirmą kartą sėdėjo per tokius pietus su Lenkijos, Čekijos, Vengrijos, Rumunijos, Slovakijos ambasadoriais. Tai buvo svarbus mūsų ir mūsų pastektas pasikeitimas. Tai buvo išėjimas iš labai neaiškių pozicijos mūsų atžvilgiu, už ką iki tol JAV vyriausybė buvo stipriai kritikuojama vietas spaudoje.

Savo garbės reikalui laikau ne blogesnėje kompanijoje pleauti ir tollau.

Prašau nemanyti, jog dabar Lietuva yra pirmuojuose JAV spaudos puslapiuose. Baltijos šalims beveik nebéra vienos spaudoje. Šiandien kolega Latvijos ambasadorius O.Kalnīns paskambino į "The New York Times" ir sako: "Mūsų prezidentas G.Ulmanis atvyksta į Niujorką, gal atsiustumėte reporteri?" O jam atsakymas: "O kas ten bus ypatingo? Pas mus atvyksta daug prezidentų..." Beje, mes jau parašėme 3 straipsnius į "Washington Post", o išspausdinėti tik viena į labai trumpą atsakymą į piktą antilietuvišką straipsnį dėl kai kurių lietuvių dalyvavimo žydų genocide. Norint paskelbtį straipsnį apie Lietuvą, reikia mokėti didelius pinigus, o mes jų neturime.

Jau šeši mėnesiai dirbu Vašingtone. Ambasados štabas triūsia padedant trim JAV lietuviams, pasiaukoja įmigracijai ir gerai, veikdamas Lietuvos Valstybės labui ir jos interesams.

To paties linkiu ir Jums.

Dr. Alfonsas EIDINTAS
Ambasadorius

Glaustai apie svarbiausių įvykius

(atkelta iš 1 psl.)

■ TS (LK) valdyba kreipėsi į Prezidentą ir Vyriausybę dėl "neatidėliotinės veiksmų plano, siekiant išvengti katastrofinių padarinių šalių ūkyje". Konservatoriai pateikė Seimui 25 įstatymų ir nutarimų projektus, kaip spręsti svarbiausias ekonominės ir socialinės problemas. Beveik visi projektais atmesti "be rimtiesnio svarstymo". Kreipimėsi įvardytyse siūlomos priemonės, tarp jų tokios: atsisakyti deficitinio biudžeto politikos; teikti Lietuvos bankui informaciją apie paskolas, didesnes nei vienas milijonas litų sureguliuoti sveikatos apsaugos, švietimo, mokslo ir kultūros finansavimą; sustabdyti neįstatymini (be privatizavimo) valstybinių įmonių perregistruavimą į akcines bendrovės; sustabdyti žemės ūkio produkcijos perdibimo monopolijų savavalavimą ir kt.

■ Seimo Demokratų, Krikščionių demokratų, Tautininkų, Konseruatorių Laisvės frakcijos paskelbė pareiškimą "Dėl LDDP atsakymo ginti valstybės sieną su NVS". Birželio 28d. paskubomis priimtas valstybės sienų apsaugos įstatymas yra žalingas valstybei, nes griauna vieninga krašto apsaugos sistemos. Atsisakoma ginti NVS sieną su NVS, gerokai silpninama krašto apsaugos sistema." Prilmdama šį įstatymą, LDDP vienašališkai nutraukė politinės partijų dialogą. Visa LDDP stoją į poziciją, kurios laikosi Rusijos interesus ginančios partijos grupuotė", konstatuoja pareiškimo autorai.

■ Lietuvos pramonininkų konfederacija išplatino pareiškimą apie birželio 15d. posėdžio išvadas. Naujieji iš nomenklatūros išsilukštėję Lietuvos turčiai ryžtingai pasisakuoja už privačią nuosavybę ir ragina "ši pamata padaryti tvirtą", nė neužsimindami, iš kokio turto ir kokiu būdu radosi ši "privati nuosavybė". Beliktu įsidėmėti, kad "pramonininkai" ir "verslininkai", nedeklaravę savo turto, nepalaikinė, kokiu būdu jie įsigijo nuosavybę (gavo palikimą, panaudojo KGB ar LKP lešas, laimėjo loterijoje ir pan.), nemokantys valstybės iždul mokesčių - nėra ir negali būti dori, taigi ir tikri valstybės piliečiai.

■ Valdančioji dauguma Seime nusprendė, kad konservatorių inicijuotas vadinančias ekonominis referendumas įvyks rugpjūčio 27d. Tokia nepamatuota skuba rodo LDDP pastangas bet kokia kaina sumenkinti referendumo efektyvumą.

■ JAV prezidentas B.Klintonas, Rygoje susitikdamas su Baltijos šalių prezidentais, buvo atsargus ir nesišvaistė pažadais ginti Baltijos šalis nuo Rytų kaimyno. "Partnerystės taikos labui" programos teiginiai pakartojimas nedaug paguodžia. Pasirašyto tipinės sutartys dėl bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje yra svarbios, bet jos Baltijos šalių saugumo nedidina.

■ Liepos 12d. įvykusi protesto demonstracija prieš Rusijos karinį tranzitą per Lietuvą rodo, kad visais principiniais klausimais pirmiausia ir svarbiausia yra mūsų pačių pozicija, tiksliau - Prezidento ir Vyriausybės.

UŽJAUČIAME

Kovotojui už Lietuvos neprieklausomybę, kun. Antanui YLIUI mirus, nuoširdžiai užjaučiame jo artimuosius.

LPKTS taryba

IS WEB archyvu

Nužudyti mokytojai

Po 1940m. okupacijos bolševikai pirmiausia ėmė persekioti, suiminėti, žudyti ar tremti mokytojus. Po antrosios sovietinės okupacijos genocidas prieš mokytojus nesilėtė. Per okupacijos metus sovietų terorą patyrė kas septintas Lietuvos švietimo ir kultūros darbuotojas.

Viešintose prie stribų būstinės išniekinti žuvę partizanai. Iš kairės: Juozas Karvelis-Šernas, Juozas Katinas-Šernas; mokytojai-Povilas Pečkus-Žasinas, Birutė Klevišiūtė-Neuzmimirštuolė, Ona Talantaite-Katinienė-Jonukas, Zuzana Railaitė-Lakštingala. 1949 04 27

Daugelis Lietuvos mokytojų stojo į partizaninę kovą, nes namie ramybės neturėjo. Algimanto apygardoje žuvo 36 mokytojai partizanai, iš jų - 11 moterų. 1949m. balandžio 27d. Kupiškio apskr. Viešintų valsč. Žilobiškių k. prie Šimonio girios žuvo 6 Algimanto apyg. 2-os Algirdo kuopos partizanai. Iš jų - 4 mokytojai. Juos išdavė provokatorius. Panašių atsitikimų daug. Okupantai žinojo, kad mokytojai jaunimui yra didelis autoritetas ir stengėsi juos išžudyti.

1949m. spalio 1-3d. Šimonio girioje per apsilaužtį buvo sunaikinti 5 bunkeriai, nukauta 30 partizanų, paimita gyvų - 9. Iš jų - 11 mokytojų.

Panevėžys

Antanas ŠIMENAS

Atsiliepkite!

"Tremtinio" Nr.10(115) A.Bitinas straipsnyje "Nebuvo skirta mirti" teigia, kad Šilių parapijos (Ukmergės raj.) Briežvalkių k. gyventoja Atkočiūnenė dirbo saugumui ir dėl jos išdavystės žuvo partizanai Vincas Vanagas ir Lapelis (slapyv.). Prašome šio įvykio iliudytos atsiliepti: patikslinti arba paneigtį minėtajį teigini.

Liepos 23 d. 12 val.
Kauno raj. Vandžiogalos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusius šio krašto partizanus.

Kviečiame dalyvauti.

1994m. liepa

TREMINTINYS

3

Vytautas Vaitiekūnas

Vilčių keliais, nevilties metais

Mano atsiminimai apie "Žaliajā rinktinē"

Tēsinys. (Pradžia Nr.13)
Netrukus po mano atvykimo kapitonas atliko "Žaliasios rinktinēs" īkūrimo iškilmingą ceremoniją. Dalyvavo ir davė priesaiką aplie 80 partizanų. Kapitonas kickvenam prisiekusiajam davė pabuciuoti savo "Walter" tipo pistoletą.

Iki tol ne visi turėjome slapyvardžius, neturėjo nė pats IPučevičius. Dabar teko jas pasirinkti. Pasitarę pasiūlėme kapitonui būti Radvila, mat aplinkui ošė Radvilonių girią, o jo ūsai labai priminė istorinę Lietuvos dildiką.

Tuo metu buvo surašytas 1-asis kapitono įsakymas- ŽR īkūrimo dokumentas, nurodyti ŽR tikslai, partizanų pareigos ir štabo sudėtis. Kiek vėliau vienas jo egzempliorius buvo užkastas ryšio vietoje prie Liaudiškių girių, bet drėgmė jį sunaikino, o kitas, man dalyvaujant, buvo užkastas Šeduvos valsč. Gikonį kaimę, mūsų ryšininko Justo Radausko sodyboje. Vėliau slėpimo vieta pakeista ir man nežinoma.

Ši dokumentą pats redagavau ir perrašiau mašinėle, bet atsimenu tik tiek, kad šis partizanų junginys nuo šiol vadinsis "Žaliasių rinktinė". Jos tikslai visiškai atitiko suformuluotus Šeduvos "Tėvynės gelbėjimo komitetą" posėdyje 1944m. vasarą.

Prisimenu tokią ŽR štabo sudėtį: vadasis- Radvila- kpt. Izidorius Pucevičius; pavaduotojas- Patrimpas- ltn. Petras Blėka; vadado adjutantas- Balsys- Algirdas Žiltkus (Kestučio brolis); úkio dalies v-kas- Bosas- Juozas Bugailiškis; sanitarijos v-kė- Ramunė- med.ses. Janina Radauskaitė; teismo pirmmininkas- Perkū-

nas- ltn. advokatas Rupšlaukis ir informacijos skyriaus v-kas- Šerkšna, vėliau Marijošius-aš.

Pradžioje rinktinė buvo suskirstyta skyriais. Prisimenu tik kai kuriuos skyrių vadus: Valė- Vytautą Česnakavičių, Vanagą- eiguļą Plungę, Valstietį- Joną Manšauską, Kerpe, Gorką, Matą, Ricką.

Vėliau į rinktinę buvo priimtas Aušrelė- mokytojas Vladas Vyšniūnas. Jį kapitonas įpareigojo rašyti ŽR kroniką, nes buvo gabus literatas. Prisimenu ir kai kuriuos aktyvesnius partizanus: Žaibą- Antaną Rupšlaukį (Perkūno broli), Rasele- Aldoną Meškauskaitę- Žindžiuvienę, jos broli Lapiną, jos tėvą Antaną Meškauską, Kerpe broli Virpšą, Karilę- Janiną Bugailiškytę- Žitkuvienę, jos broli vėt. stud. Lydą, Knarą- Stasį Misiūną, savo dėdę Speigą- Alfonsą Palijanską, savo broli Šalną- Joną Vaitiekūną, Pavasarėlį- Kazį Česnaką- Česnauską. Žilvitę- jauniausią partizaną Šišką- labai drąsus kulkosvaidininką, Staliną- kalvį su Stalino ūsais, Upokšnį- užsišpyrusį žemaitį. Genutę Česnakavičiutę- (Valo seserį), jos tėvą B.Česnakavičių ir Lapę- mokslo drauga Gelumbauską. Atsimenu atsidavusį ryšininką Justą Radauską iš Gikonio kaimo (Ramunės-J.Radauskaitės tėvelį). Iš valsčiaus stribų jis surinko naudingų žinių ir patekės pavoju išradingai juos apmulkino. Po kautynių sužetisti ar pavargę par-

tisanai jo namuose visuomet rastavo prie globstę. Kita nuostabi ryšio vieta buvo Raginėnuose Abromatičio sodybėlė. Mažytė trobelytė ir ne ką didesnis tvartelis- daržinėlė, tik dešimčia metrų nuolusios nuo Šniukonių miško. Abromatičių sūnus partizanas Juozas sakydavo, kad trobelė tikra degtukų dėžutė, nes tik vienas kambarys, kampe duon- kepė krosnis ir viryklių. Aklas tėvas ir 7 patriotai vaikai.

Angelukas- Stasė Česnakaitė- Bernotienė palaikė ryšį net su Kaune atsidūrusiais partizanais. Kiti neužmirštami ryšininkai: Elizabeta Banaitytė ir jos brolis Petras iš Liaudiškių, Petro Martinaičio ir eigulio Rimkevičiaus šeimos iš Žiliionių. Tai tik žymesnės ryšio vietas. Jų buvo daug, o patikimų žmonių dar daugiau.

Mūsų kaimuose stribai išdrįsdavo pasirodyti tik dieną. Kitu paros metu partizanai lankydavo gyventojus, rinkdavo maistą ir išdalydavo mano, parengtus informacinius lapelius. Be politinių žinių, juose būdavo griežtai įspėjami skundikai, skriaudėjai, kerštautojai. Gyventojų dauguma rėmė partizaninį judėjimą ir teikdavo žinias apie stribus ir enkavedistus.

Prasidėjus 1945m. vasarai, Radvila nutarė apraminti Rozalimo miestelio komunistų aktyvą. Buvo numatyta užimti stribų būstinę. Vykdomojo komiteto patalpas ir vaistinę.

Iš dalies taip ir padarėme, bet

Vytautas Vaitiekūnas. 1944-1946m.

kainavo brangiai. Nežinojome, kad Rozalimas su Panevėžiu turi ne vieną, o dvi telefono linijas, ir viena liko nenutraukta. Be to, viena grupė per anksti savo sektoriuje pradėjo puolimą. Pagal telefono skambutį iš Panevėžio tuo pat atvyko saugumo daliniai. Tad netikėtai teko kovoti dviem frontais ir atsitrauktį. Žuvovo grupės vadasis Matas, du jo broliai ir partizanų teismo pirmmininkas ltn. Rupšlaukis- Perkūnas.

Po to ŽR dalinys (apie 80 žmo-

nių) persikėlė į Liaudiškių girią ir apsistojo netoli Beržės upelio, skirtančio mišką į dvi dalis. Ten ramiai išgyvenome apie mėnesį. Vėliau sovietinė valdžia suvarė daug civilių žmonių kirsti miško. Kapitonas juos visus pasiuntė atgal į Šeduvą. Netrukus gavome žinių, kad vidas ir pastienio kariuomenė supa tą girtos dalį, iš kurios buvo išvaryti kirtėjai ir kurioje mūsų stovykla. Radvila įsakė pagrindiniam mūsų daliniui persikelti per Beržę į kitą girtos pusę. Buvusią stovyklavietę neleisti staigiai priešui užimti ir atsitraukti iš čia apsaugoti buvo pavedsta trimis: Aušrelei, Speigui ir man. Po trumpo susišaudymo persikėlėme laimingai į mes.

Šis girtos "Šukavimas" brandai kainavo vietinėi partizanų grupei. Beveik visi tos grupės nariai vilkėjo rusiškomis uniformomis. Jie rusų karius prisileidavo visiškai arti, tada atidengdavo ugnį ir prasiverždavo į jų užnugarą. Tokį manevrą pavyko pakartoti keletą kartų. Tarp šukuojančiųjų dėl to kilo didelė sumaištis, tarpusavio susišaudymai. Ypač nukentėjo stribai, dalyvavę kaip vienos žinovai. Jų aprangą buvo labai panaši į partizanų apšepusių rusišką uniformą. Stipriai nukentėjo ir partizanai. Buvo nukautų ir sužeistų.

(B.d.)

Redakcijos prerašas. Vytautas Vaitiekūnas net nesiengė rašyti atsiminimų, bet 1993m. Panėvėžyje išleistoje A.Šimėno knygoje "Vilties ir gėlos ūkanose" rađo save neteisintagai apkaltintą dėl kpt. IPučevičiaus žuvimo. Todėl paraše trumpus prisiminimus apie tas išbandymų dienas. Dėkojame jam už tikrai vertingą įnašą į Lietuvos rezistencijos istoriją.

Beje, A.Šimėnas laiške redakcijai apgalesta įrašą ir atsipašo, kad remdamasis tendencingais šaltiniais, neteisintagai apkaltino šių atsiminimų autorių.

Kur jūs, sakalai broleliai?

(Pirmasis Baltijos Valstybių jungtinis karinis dalinys)

Po trečiojo Reicho kapituliacijos Švedijoje atsidūrė nemažai Kurlandijos fronto vokiečių ir baltiečių (estų, lietuvių, latvių) karių. Nors sovietų karinės pajėgos buvo daug pranašesnės ginklais ir žmonių skaičiumi, šie karių neregėtai atkakliai, narsliai ir labai sekmingai gynė ši Kurlandijos, ty. Baltijos žemės, lopinėlį. Baltijos valstybių kariai tikėjo, kad čia jie gina savasias tautas.

Reichui kapituliavus, dalis šių karių atsidūrė Gotlando saloje. Ten esau, latviai ir lietuviai susitelkė į pirmą Baltijos tautų istorijos jungtinį kareivių būrį. Pirmą kartą virš savo stovyklos iškėlė bendrą Estijos, Latvijos ir Lietuvos vėliavą. Tokią (tik mažesnę) vėliavą ir tu laiką "Baltijos vienybės" konferencijoje Rygoje įtvirtino ant posėdžio stalą mokytojas Silankelis Valentins iš Rygos. Čia pateiktoje karinio būrio nuotraukoje nufotografuoti šie karinio junginio lietuvių kariai iš 256 vermačto bataliono (FP 35959). Štai jų sąrašas: majoras Pranas Ambražūnas, g. 1903 01 28 (sušaudytas); dr. Vincas Žinkevičius, nuteistas 25-eriems metams; vyr.ltn. Justas Plevokas, g. 1908 02 08; vyr. ltn. Jonas Jančiš, g. 1915 04 01; ltn. Vasilius Soteras, g. 1918 05 04; serž. Vincas Jurgelevičius, g. 1918 12 10; ltn. Vincas Lengvelis, g. 1902 04 16; ell. Stasys Dranseika, g. 1921 06 15.

Lietuvių kariai 1946m. sausio 25d. buvo perduoti SSRS Valstybės sau-gumo darbuotojams. Tai dar kartą parodo, kad Švedijos vyriausybės politika Estijos, Latvijos ir Lietuvos atžvilgiu tuo metu buvo nevienareikšmė.

Karinio junginio vyru nuotraukoje rikiuotėje pirmasis iš dešinės plklt. Karolis Gailitis, už jo (matyt tik galva) vyr. ltn. Justas Plevokas, toliau pirmoje eilėje mjr. Pranas Ambražūnas, estas dr. Ellius-Atvars Jelmars. 1945 07 24, "Lager Lingen" stovykloje.

Dabar, formuojant pirmąjį jungtinį Baltijos valstybių taikos palaikymo batalioną, privačių prisiminti tikruosius jungtinį Baltijos Valstybių karinių pajėgų kūrėjus, jų laisvės siekius ir taurų patriotizmą.

Kas žinote apie šių vyru likimą, atsiliepkite. Juk tai mūsų istorija.

Alfredas SMAILYS

PO TO, KAI RAŠĒME

Gerb. Redakcija,

"Tremtinio" laikraštyje (Nr.10) buvo prašoma atsiliepti ką nors žinančių apie Plungės kleboną S.Būdvytį.

Aš su klebonu S.Būdvyčiu 1949m. vasario ar kovo mén. kalėjau Vilniaus KGB požemiuose. Kleboną labai žiauriai tardė. Pareidavo ištinisu išveldu. Nesipasakodavo, už ką suimtas ir taip žiauriai mušamas. Kartą šito paklausiau. Klebonas man atsakė: "Už tai, kad "sukertu" tardytoją. Kai aš atsakau į tardytojo klausimą, tai toliau jis nežino, ko manęs klausti..."

Kartą jis paklausė manęs, kur déjau ginklus, kai mane areštavo. Kai atsakiau, kad atidavau enkavedistams, jis mane barė- ką aš darysiąs, kai man jū vėl reikės? Vėliau jam vienam papasakoju, kaip iš tiesų buvo. Mat kameroje buvo ir trečias kalinys- R. nuo Vilkaviškio. Jis iš tardymo parsinešdavo cigarečių, girdavosi, kad gavo pietų vakarienės. Aš jau žinojau, kad kiekvienoje kameroje yra šnipų, tai buvau atsargus.

Kun. S.Būdvytis buvo geras, draugiškas žmogus.

Palanga

Jonas OŽERAITIS

Prašome paliudyti apie šiuos rezistencijos dalyvius, norinčius gauti rezistencijos dalyvio pažymėjimą:
Antanas Mockaitis, veikėjas Jurbarke raj.; Vallute Ėitkaitė-Matusevičienė, veikėja Šakų raj.; Kostas Lasčioras, veikėjas Rokiškio raj.
Atslepiamus prašome siūlti Rezistencijos dalyvių telisiu atstatymo komisijai, Laisvės al. 39, 3000 Kaunas.

1994m. liepa

TREMINTINYS

4

IVYKIAI IVYKIAI

PASVALYS. "1946m. mokiaus 3-oje gimnazijos klasėje. Kartą mūsų auklėtojas buvo labai prislėgtas ir kalbėjo apie niekšybę. Jis sakė, kad didžiausia niekšybė - tyčiotis iš mirusiojo ir patarė ta dieną neiti į aikštę, nes ten guli išnekiinta mūsų tauta. Buva smarkoka, tad vakare su draugėmis ten nubégome. Ant grindinio suversta lavonų krūva. Vėlai žaizdoti, rūbai kruvini, sudraskyt, šalia guli nukirsta koja. Du patvoriu vaikščiojantys stribai éme juos guldyti į eilę. Nusikelkia, persmeigia durtuvą ir traukia po vieną. Mums liepė žiurėti į kiekvieno veidą ir atpažinti. Kad neatpažinome, pavaré", - tokie mokytojos Genovaitės Justienės priemonės. Daug pasvaliečių prisimena raudonajį terorą.

Birželio 14d. prie šventoriaus susirinko miniai ir priešais aikštę atidengė memorialinę lentą, vyko gedulio mitingas. Memorialinę lentą pašventino ir šv. Mišias aukoję Pasvalio bažnyčios dekanas, monsinj. Jonas Balčiūnas. Žodį taré praėties įvykių liudytojai, LPKTS skyriaus pirminkas Rolandas Rastauskas.

Prieš 4 metus parke pastatytas ir pašventintas kryžius, prie tranšejas, kurioje buvo užkasti žuvę partizanai, senosiose kapinėse - paminklas raudonojo terroro aukoms atminti. Minia aplankė šias vietas, pasimeldė ir išreiškė pagarbą. Maldą ir tylos minute atsisveikino su Amerikoje į aa. lydimu Stasiu Lozoraiciu.

ŠILALĖ. Birželio 27d. rajono politiniai kaliniai ir tremtiniai, taip pat šauliai susitiko su Kainoje dirbančiu kunigu Vytautu Laugaliu.

Sunkus buvo jo gyvenimas. Vos 16 metų buvo, kai pirmą kartą į jį šoué čekistai. Gimė Šilalės raj. Katinėnų apylinkėje. Baigęs vidurinę mokyklą, įstojo į kunigų seminarą, bet čia tebuvo vos trejetą dieną, nes sovietinė valdžia ribojo klerikų skaičių. Studijavo universitete politinius mokslus. Priklausė universitete veikusiui Llaudies frontui. Rašė eileraščius, epigramas. Čekistai į suémē. Prokuroras Galinautis apkaltino priešsovieine agitaciją 1958m. nutelsė pagal 58 str. 1 dalį. Sédėjo Krestų (Kryžių) ir Vorkutos lageriuose. Grįžus į Lietuvą, po trijų mėnesių išsiqvietė MGB ir įsakė po trijų mėnesių išvažiuoti iš Lietuvos,

nes antraip "gali plyta nukristi ant galvos". Teko išvažiuoti į Gruziją, kur turėjo draugą. Ten gyveno penkerius metus. Prašė, kad leistų išvykti iš Sovietijos į Lenkiją. Nuvykus į Maskvą, reikalaus leidimo į suémē ir uždarė Butyrkų kalėjimą. V.Laugalis atsisakė sovietinės pilietybės. Pagaliau 1970m. į išsiuntė į Lenkiją. Šlionsko mieste dirbo dėstytoju. Paskui išvyko į Kanadą pagiliinti į kalbos žinių. Atskridęs į Niujorką, pasiprašė politinio prieglobo. Nuvyko į Kanadą pas dėdę. Dirbo bibliotekoje ir studijavo politinius mokslus. Paskui studijavo teologiją. Baigęs studijas, V.Laugalis buvo pašustas į Romą, o iš čia misjoniériumi į Braziliją, vėliau į Argentiną. Į kunigus išventintas 1986m. Dvejus metus dirbo Roma ir Vatikano radijuje. Jo per radiją sakomas kalbas net po du

kartus tikrindavo cenzoriai, kuriems rūpėjo, kad nebūtų užgauta Sovietų Sajunga.

Kunigas Vytautas Laugalis Tornute išleido eileraščių ir epigrafinę knygą "Himnai tau, Tėvynė". Dabar rengia antrą eileraščių knygą.

Susitikime savo eileraščių paškaitė V.Laugalis, Kęstutis Balčiūnas. Svečias buvo paklaustas, ar dar kartą Vakarai gali parduoti Lietuvą Rusijai. Vakarai nuolaidžiauja Rusijai, šiandien Baltijos valstybės Vakarams rūpi kalp strateginiai objektai.

Kunigas Vytautas Laugalis nori sugrįžti į Lietuvą, atsilti savo tėvų žemę ir įkurti čia senelių prieiglaudą, bet tam trukdo Šilalės biurokratai.

Kęstutis BALČIŪNAS
Kvėdarna

Zina MAGELINSKIENĖ

du valsč. Mozūrų k. Mokėsi Rygiškų Jono gimnazijoje Marijampolėje. Atėjus į areštuočių enkavedistą Aroną Greisą B.Petrauskas nušovė ir išėjo pas partizanus. Jo slapyvardis buvo Šarūnas. Kadangi "Žalgirio" rinktinėje buvo Šarūnas, jis vadino Šarūneliu. Gal yra išlikusių gyvų jo bendražygų, galinčių papasakoti apie jo likimą. Kada ir kur jis žuvo? Kokiam ne miestelyje gulėjo jo kūnas ir kur užkastas? Žinių laukia Bronius PETRAUSKAS, g. 1928m. Gyveno Šakių raj. Barz- 26b-7, 3002 Kaunas.

Dėkojame

parėmusiem
mūsų Sajungą: BALF'o pirmyninkai p.Marijai Rudienei-5000 USD; p.Aldonai Aleliūnas (Kanada)- 150 USD; p.Anelei Klemka (Kanada)- 100 USD; Kanados lietuvių katalikių moterų (Delki Tillsonburg parapijos) auka - 354 USD; p.Irenai ir Eugenijui Slavinskams (JAV, Florida)- 50 USD; p.Mečiui Valiukėnui (JAV, Čikaga)- 50 USD; p.Alfui Šukui (JAV, Florida)- 50 USD; p.Algirdui Alksniniui- 20 USD ir p.Vytautui Alksniniui (JAV)- 50 USD.

ILSĒKITĖS RAMYBĖJE

Ona Gričanaitė-
Tamavičienė

1924 - 1994

Birželio 13d. mirė buvusi Magadano politinė kalinė Ona Tamavičienė-Ramunė.

Velionė gimė Kazlų Rūdos valsč., Šliurkiškės k. Būdama aštuonerių metukų neteko mamos. Našliui tėvukui su aštuoneti mažyliu ir keletu ha žemės gyvenimas buvo ypač sunkus. 1945m. Onutė atsisveikino su na

mais. Kaune dirbo tarnaite, neakivaizdiniu būdu mokėsi. Be to, palaikė ryšį su partizanais, perduoda žinias, vaistus, platino spaudą. 1946m. suimta ir nuteista 10 metų lagerio ir 5 tremties. Kalėjo Magadane, dirbo kasterito ir urano kasyklose. Tremtyje 1954m. sutiko likimodraugą Albertą Tamavičių ir sukūrė šeimą. Ten gimė dukra Birutė. 1958m. šeima grįžo į Lietuvą. Ona Gričanaitė-Tamavičienė buvo labai aktyvi LPKTS Tauragės skyriaus narė, tremtinių choro dainininkė. Tebūna lengva jai Tauragės Papušynio kapinių žemelė.

Liūdi artimieji

Kostas Lekšas

1914 - 1994

Aukščiausiojo pašauktas, mus apleido Kostas Lekšas.

Gimė Šilutės raj. Užtenenė k. pavyzdingo ūkininko gausioje šeimoje, mokėsi Švėkšnos gimnazijoje.

Pašauktas į Lietuvos karluomenę, mokėsi Kauno aviacijos mokykloje ir bėgęs tapoleitenantu, Lietuvos karo aviacijos lakūnu. Tačiau neilgai skraidė. 1940m.

buvę bolševikų arestuotas. Kalėjo Kretingos vienuolyno, paversto kalėjimui, požemiuose. Prasidėjus karui, su draugais išlaužė duris ir pabėgo. Vokiečių okupacijos metais mokyojavas, o vėliau Tauragėje padėjo organizuoti P.Plechavicius karluomenę. Bet kai vokiečiai juos késinosis išvežti į Rytų frontą, vėl teko bėgti.

1950m. buvo arestuotas už ankstesnę savo biografiją. Atsidūrė gulaguose. Tėvus išvežė į Rusiją. Vorkutoje dirbo šachtose, kalėjo Mordovijoje, o 1956m. paleistas iš lagerio. Gyveno Tilžėje (Sovietė), nes į Lietuvą grįžti buvo uždrausta. Sulaukęs Atgimimo, persikėlė gyventi į Šilutę.

Kostas Lekšas buvo aktyvus LPKT sajungos Šilutės skyriaus tarybos narys nuo pat skyriaus susikūrimo pradžios.

Mirė 1994 07 03, palaidotas Šilutėje. Iš paskutinė kelionė palydėjo politinai kaliniai, tremtiniai, Šilutės aviacijos eskadrilės kariai. Su buvusių lakūnų jie atsisveikino trimis salvėmis. Atskridęs lėktuvas K.Lekšui pamojavavo sparnais...

Liūdesio valandą užjaučiame velionio žmoną Vladą, dukros Vitalijos šeimą, brolius, artimuosius.

LPKTS Šilutės sk. vadu E.Stankevičius

Vladas Jurgaitis

1921 - 1994

Birželio 21d. mirė buvęs "Žaliasios" rinktinės partizanas Vladas Jurgaitis-Dagilis.

Velionis gimė Lietuvos savanorio šeimoje. 1939m. įstojo į Šaulių sąjungą, o 1941m. drauge su apylinkės vyrais išėjo kovoti prieš bolševikų gaujas. Nenulenė galvos ir rudajam okupantui. Drauge su broliu Vytu pateko į gestapo rankas. Brolis mirė ka

lėjime, Vladas grįžo. 1944m. rudenį davė partizano priesaiką Lietuvai. Dalyvavo ne viename mūšyje, ne vieną draugą išgelbėjo iš čekistų nagų.

1948m. su užduotimi nuvyko į Vilnių. Buvo išduotas ir suimtas. Žiaurūs kankinimai Dagilio nepalaužė liko ištikimas priesaikai, draugams. Iškentėjės katorgos kančias, praradę sveikatą, Dagilis grįžo į Lietuvą. Gyveno Kaune, nesulaukė nei apdovanojimų, nei privilegijų.

Ilsėkis ramybėje, Lietuvos Partizane!

Artimieji ir draugai

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1994m. liepos 15 d. Nr. 14 (119). SL289.

Mūsu adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas,

Kaina 35 ct

tel. 223508

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė